

## 7.10 Ο ψηφιακός πολίτης

1 Η Τεχνολογία των Επικοινωνιών και των Πληροφοριών (Τ.Π.Ε.) οδήγησε στην έκρηξη της επικοινωνίας. Η επικοινωνία χαρακτηρίζει κάθε τομέα της κοινωνίας, οπότε ίσως ορθώς γίνεται λόγος για **κοινωνία της επικοινωνίας**. Όμως, η τεχνολογία δεν δημιουργεί «κοινωνία», διότι η κοινωνία δεν οργανώνεται με βάση την τεχνολογία, αλλά με βάση τις σχέσεις και τις αξίες.

Η κοινωνία των πληροφοριών, ο **ψηφιακός κόσμος, είναι παρών** και, σύμφωνα με τον Ν. Νεγρεπόντη, θα επικρατήσει, διότι δεν υπάρχει κανένα όριο ταχύτητας στην κοινωνία των πληροφοριών. Επίσης, ο Μ. Δερτούζος, αναφέρει ότι **«η τεχνολογία είναι εξίσου απεριόριστη με την ανθρώπινη φαντασία»**.

Υπάρχουν προγράμματα στο διαδίκτυο που σε ταξιδεύουν σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου. Και το ερώτημα είναι: αυτή η εποπτεία του κόσμου, από τον κάθε πολίτη του κόσμου, μπορεί να αλλάξει την αντίληψή του για τον κόσμο;

2 Το διαδίκτυο ξεκίνησε έτσι, χωρίς πρόγραμμα. Ελεύθερο σε όλους, χωρίς περιορισμούς. Ξεκίνησε ως δίκτυο επιστημόνων και βήμα ιδεών, και εξελίχθηκε σε παγκόσμιο δίκτυο ενημέρωσης, ψυχαγωγίας, επικοινωνίας κτλ., αλλά και ως βήμα άμεσης δημοκρατίας.

Στην ψηφιακή εποχή τα πάντα θα είναι σε ψηφιακή μορφή. Ήδη σχολεία, δήμοι, κράτη, επιχειρήσεις λειτουργούν και ψηφιακά.

Το μεγάλο πλεονέκτημα είναι ότι όλοι μπορούν να έχουν άμεση πρόσβαση στον παγκόσμιο ιστό.

Είναι γεγονός ότι στην εποχή του διαδικτύου ολοένα και περισσότεροι πολίτες, είτε μόνοι είτε ως ομάδες δημιουργούν δίκτυα και οργανώνονται σε κοινότητες με στόχο να **συμμετέχουν στα πολιτικά δρώμενα**. Κάνουν προτάσεις, αλλά, κυρίως, ελέγχουν και απαιτούν διαφάνεια από όλους: Βουλή, κυβέρνηση, κόμματα, πολιτικούς. Έτσι οι πολίτες αλλάζουν την πολιτική, επιδρούν στην «Ημερήσια Διάταξη», επηρεάζουν το πολιτικό γίνεσθαι. =

3 Στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας, ο σημερινός μαθητής και αυριανός ψηφιακός πολίτης για να συμμετέχει ελεύθερα και υπεύθυνα χρειάζεται να έχει και γνώση και ικανότητα διαχείρισης της πληροφορίας. Εν προκειμένω, οι Τ.Π.Ε. μπορούν να βοηθήσουν στην προώθηση της δημοκρατίας. Ειδικότερα οι πολίτες μπορούν:

**α) Να ψηφίζουν σε κάθε είδους εκλογές ή δημοψηφίσματα** από το σπίτι τους μέσω του Η/Υ ή από ειδικά μηχανήματα που θα είναι εγκατεστημένα σε κεντρικά σημεία της πόλης (όπως π.χ. τα Α.Τ.Μ. των τραπεζών).

**β) Να ασκούν δημόσιο έλεγχο**. Αυτό συμβαίνει όταν υπάρχει πλήρης δημοσιότητα και διαφάνεια στις δημόσιες υποθέσεις. Δηλαδή, κάθε πολίτης που αναλαμβάνει δημόσιο αξίωμα, στην αρχή και

Ποια είναι η **επίπτωση του διαδικτύου στη δημοκρατία**; Κάποιοι υποστηρίζουν ότι το διαδίκτυο εμβαθύνει τη δημοκρατία. Για πρώτη φορά στην ιστορία, ο πολίτης μπορεί να εκφράσει τη γνώμη του για τόσα πολλά θέματα μέσω δημοψηφισμάτων. Έτσι, το διαδίκτυο προσφέρει μοναδικά **πλεονεκτήματα**, όπως:

- Όποιος έχει πρόσβαση μπορεί ν' αναζητεί όποιες πληροφορίες θέλει και, επιπλέον, να τις διοχετεύει όπου θέλει.

- Κάθε χρήστης μπορεί να εκφράσει/διατυπώσει τις απόψεις του, είτε φτιάχνοντας δική του ιστοσελίδα, είτε συμμετέχοντας σε συζητήσεις μέσω διαδικτύου.

Κάποιοι άλλοι, έχουν αντίθετες απόψεις, και επισημαίνουν τα **μειονεκτήματα** του διαδικτύου όπως:

- Η δυνατότητα πληροφόρησης και έκφρασης γνώμης δεν αρκεί. Η δυνατότητα για «απεριόριστη» πληροφόρηση, ουσιαστικά σημαίνει αδυναμία πληροφόρησης. Επιπλέον, δεν έχουν όλοι αυτή τη δυνατότητα (ψηφιακός αναλφαριθμητισμός).

- Η μείωση της συμμετοχής και η απομόνωση. Η αντικατάσταση της πραγματικότητας από την εικονική πραγματικότητα οδηγεί στην ψευδή αντίληψη της πραγματικότητας και εν τέλει σε κοινωνική απομόνωση.



Άγνωστος, Νησιώτικο υπέρθυρο (Φεγγίτης), Εθνική Πινακοθήκη.

στο τέλος της θητείας του, υφίσταται τον προβλεπόμενο έλεγχο. Η δημοσίευση του «πόθεν έσχες», των προκηρύξεων διαγωνισμών του δημοσίου, αποφάσεων και εγκυκλίων στο διαδίκτυο δίνει τη δυνατότητα άμεσου ελέγχου από τους ενδιαφερόμενους.

Βέβαια, για να εφαρμοστεί η ηλεκτρονική δημοκρατία χρειάζονται και ορισμένες προϋποθέσεις, όπως:

Πρώτον, η ύπαρξη αναγκαίας τεχνολογίας. Αυτή υπάρχει. Ήδη έχουν γίνει πειραματικές εφαρμογές σε Η.Π.Α., Ελλάδα, κτλ., για ηλεκτρονικά δημοψηφίσματα, ηλεκτρονικές συνελεύσεις πολιτών, κτλ. Είναι λοιπόν εφικτό και το κόστος είναι μικρό.

Δεύτερον, η ύπαρξη αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης. Γι' αυτό χρειάζεται και στην Ελλάδα η δημιουργία μιας σύγχρονης, εύελκτης και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης.

Τρίτον, η ύπαρξη αντικειμενικής ενημέρωσης για τα υπό συζήτηση θέματα. Δεδομένου ότι υπεύθυνος πολίτης είναι ο ενημερωμένος πολίτης, η ενημέρωση είναι προϋπόθεση της δημοκρατίας. Και επειδή, τόσο η έλλειψη ενημέρωσης, όσο και η ακατάσχετη ενημέρωση έχουν ως αποτέλεσμα την μη ενημέρωση, χρειάζεται να καθιερωθούν τρόποι ώστε ο πολίτης να ενημερώνεται (π.χ. ραδιοτηλεοπτικός σταθμός Βουλής).

Η τεχνολογία των επικοινωνιών και πληροφοριών μπορεί να συμβάλλει στην μεγαλύτερη ελευθερία και δημοκρατία. Αλλά, η ίδια τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί και από τους εχθρούς της ελευθερίας και της δημοκρατίας.

Ο πολίτης μπορεί να έχει άμεση και πλήρη ενημέρωση για ο,τιδήποτε, οποτεδήποτε, οπουδήποτε. Όμως, ήδη ο όγκος πληροφοριών που διακινείται στο διαδίκτυο είναι τεράστιος. Πραγματικός κατακλυσμός πληροφοριών. Η προσπάθεια για απελευθέρωση του ανθρώπου από τους περιορισμούς της πληροφορίας φαίνεται πως οδηγεί στην υποδούλωσή του. Τέλος, ο ψηφιακός πολίτης της ηλεκτρονικής δημοκρατίας έχει πολλές δυνατότητες. Μπορεί να ψηφίζει από τα πιο μικρά ως τα πιο μεγάλα και μάλιστα από την πολυθρόνα του σπιτιού του. Είναι παρών μέσω διαδικτύου αλλά απών από την άμεση επι-κοινωνία. Και αυτή η εξ αποστάσεως συμμετοχή οδηγεί σε κοινωνική απομόνωση. Η αντίφαση είναι εμφανής: από τη μια μεριά το διαδίκτυο διευρύνει τα όρια του κόσμου, με ταξιδεύει παντού, στην άλλη άκρη του κόσμου, ενώ από την άλλη περιορίζει τα όρια του κόσμου, με καθηλώνει μπροστά στην οθόνη του ηλεκτρονικού υπολογιστή.



Χρύσα (Βαρδέα), *Multiple*,  
Εθνική Πινακοθήκη.

Οι δυνατότητες που ανοίγει στην ανθρωπότητα το διαδίκτυο ξεπερνούν κάθε φαντασία.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 η πολιτική και οι πολιτικοί εισέρχονται στο διαδίκτυο. Χρησιμοποιούν ένα επιπλέον μέσο επικοινωνίας. Δεδομένου ότι ο αριθμός των επισκεπτών στο διαδίκτυο αυξάνεται συνεχώς, η πολιτική και οι πολιτικοί συμμετέχουν σε αυτό. Και αυτό μάλλον σημαίνει πως όσο αυξάνεται η συμμετοχή στο διαδίκτυο, στην εικονική πραγματικότητα, τόσο μειώνεται η συμμετοχή στην πραγματικότητα. Οι συγκεντρώσεις των πολιτών και ο ζωντανός διάλογος μεταξύ τους μετατρέπεται σε συζητήσεις σε ηλεκτρονικά forum. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι μετέχοντες σε ένα forum συζήτησης στο διαδίκτυο είναι ανώνυμοι, δεν έχουν ταυτότητα, δεν αφήνουν ίχνη μέσω των οποίων μπορούν να εντοπισθούν. Επίσης, συμμετοχή στο διαδίκτυο δεν σημαίνει συμμετοχή σε κάποια άλλη διάσταση, στην οποία δεν ισχύουν οι νόμοι της πολιτείας. Οι βρισιές, οι απειλές, η ανάρτηση φωτογραφιών χωρίς τη συγκατάθεση του εικονιζόμενου προσώπου κτλ. είναι πράξεις που διώκονται από τον νόμο. Γι' αυτό χρειάζεται να γίνει ενημέρωση στους μαθητές και τις μαθήτριες για την ορθή χρήση του διαδικτύου προκειμένου να μην αντιμετωπίσουν προβλήματα.